

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2010. gada 9. decembrī*

Apvienotās lietas C-300/09 un C-301/09

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, kurus iesniegusi *Raad van State* (Nīderlande), ar 2009. gada 24. jūlija lēmumiem, ko Tiesa saņēmusi 2009. gada 30. jūlijā, tiesvedībās

Staatssecretaris van Justitie

pret

F. Toprak (C-300/09) un

I. Oguz (C-301/09).

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*],
tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], U. Lehmušs [*U. Lohmus*], A. O'Kifs [*A. Ó. Caoimh*] un
P. Linda [*P. Lindh*] (referente),

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Nīderlandes valdības vārdā — K. M. Viselsa [*C. M. Wissels*] un B. Kopmane
[*B. Koopman*], pārstāves,

— Dānijas valdības vārdā — V. Pasternaka Jergensena [*V. Pasternak Jørgensen*] un
R. Holdgords [*R. Holdgaard*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un N. Grafs Victums [*N. Graf
Vitzthum*], pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā — Ž. Rozē [*G. Rozet*] un M. van Bēks [*M. Van Beek*],
pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklausišanas pieņemto lēmumu izskatīt lietas bez
ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas izveidi (turpmāk tekstā — “Lēmums Nr. 1/80”) 13. pantu. Asociācijas padome tika nodibināta ar līgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas Kopienu un Turciju un kuru 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1964, 217, 3685. lpp.; turpmāk tekstā — “Asociācijas līgums”).
- 2 Šie lūgumi ir iesniegti tiesvedībā starp F. Topraku [*F. Toprak*] lietā C-300/09 un I. Oguzu [*I. Oguz*] lietā C-301/09, no vienas puses, un *Staatssecretaris van Justitie* (Tieslietu ministrijas valsts sekretārs), no otras puses, par pēdējā minētā atteikumu grozīt uz noteikto laiku piešķirto uzturēšanās atļauju.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

Asociācijas līgums

- 3 Asociācijas līguma mērķis saskaņā ar tā 2. panta 1. punktu ir veicināt nepārtrauktu un līdzsvarotu tirdzniecības un ekonomisko attiecību nostiprināšanu starp līgumslēdzējām pusēm, tostarp darba spēka jomā, pakāpeniski ieviešot darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, kā arī novēršot ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, lai uzlabotu Turcijas iedzīvotāju dzīves līmeni un atvieglotu vēlāku Turcijas Republikas pievienošanos Kopienai.

Lēmums Nr. 1/80

- 4 Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ievērojot 7. panta noteikumus par ģimenes locekļu brīvu pieeju darba tirgum, darba ņēmējam — Turcijas pilsonim, kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū:

— pēc viena likumīgi nostrādāta gada ir tiesības šajā dalībvalstī pagarināt darba atļauju pie tā paša darba devēja, ja tam ir brīva darba vieta;

— pēc trīs likumīgi nostrādātiem gadiem un ievērojot priekšroku, kas piešķirama darbaņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm, ir tiesības šajā dalībvalstī pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja pēc paša izvēles, ja šis piedāvājums izteikts normālos apstākļos un reģistrēts šīs dalībvalsts nodarbinātības dienestos;

— pēc četriem likumīgi nostrādātiem gadiem šajā dalībvalstī ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles.”

5 Minētā lēmuma 13. pantā ir noteikts:

“Kopienas dalībvalstis un Turcija nedrīkst ieviest jaunus ierobežojumus to darbaņēmēju un viņu ģimenes locekļu piekļuvei nodarbinātībai, kas to attiecīgajā teritorijā likumīgi uzturas un strādā.”

Papildu protokols

6 1970. gada 23. novembrī Briselē parakstītais Papildu protokols, kas Kopienas vārdā noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1972. gada 19. decembra Regulu (EEK) Nr. 2760/72 (OV L 293, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Papildu protokols”), atbilstoši tā 62. pantam ir neatņemama Asociācijas līguma daļa.

7 Papildu protokola 41. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līgumslēdzējas puses atturas ieviest savā starpā jaunus ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai.”

Valsts tiesiskais regulējums

- 8 1980. gada 1. decembrī ārvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Nīderlandē regulēja Likums par ārvalstniekiem (*Vreemdelingenwet*) (*Stb.* 1965, Nr. 40), kas stājās spēkā 1967. gada 1. janvārī, kā arī Īstenošanas dekrēts attiecībā uz ārvalstniekiem (*Vreemdelingenbesluit*) un 1966. gada Apkārtraksts par ārvalstniekiem (*Vreemdelingencirculaire 1966*).
- 9 No lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka līdz 1980. gada 1. decembrim tika piemērots šāds režīms.
- 10 Ārvalstnieks, kura laulība ar otru personu, kurai ir pastāvīgās uzturēšanās tiesības, ir ilgusi vismaz trīs gadus, kas ir dzīvojis Nīderlandē trīs gadus, kuram uzturēšanās atļaujā ir ietverts nosacījums par “uzturēšanos pie laulātā”, principā, neraugoties uz laulības izbeigšanu, varēja pretendēt uz autonomu uzturēšanās atļauju. Taču šādas atļaujas piešķiršana varēja tikt atteikta, ja ārvalstniekam nebija pietiekamu iztikas līdzekļu. Turklāt šādu atļauju varēja piešķirt izņēmuma kārtā nopietnu humanitāru apsvērumu dēļ vai gadījumā, ja ārvalstnieka veiktais darbs bija saistīts ar būtiskām Nīderlandes Karalistes interesēm.

- 11 Ar 1983. gada 1. februāri šis režīms ar 1982. gadā izdoto Apkārtrakstu par ārvalstniekiem (turpmāk tekstā — “1982. gada apkārtraksts”) tika grozīts divos aspektos. Pirmkārt, uzturēšanās laiks Nīderlandē pirms laulības izbeigšanas vai šķiršanas, kas bija trīs gadi, tika samazināts uz vienu gadu. Otrkārt, uz iztikas līdzekļu trūkumu ārvalstu pilsoņa gadījumā varēja atsaukties tikai tad, ja kompetentās valsts iestādes varēja viņam prasīt iesaistīties darba tirgū.
- 12 2001. gada 1. aprīlī stājās spēkā 2000. gada 23. novembra Likums par Likuma par ārvalstniekiem vispārēju grozīšanu (*Wet van 23 november 2000 tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet*) (*Stb.* 2000, Nr. 495). Šim likumam tika pievienots 2000. gadā pieņemtais Dekrēts par ārvalstniekiem (*Vreemdelingenbesluit 2000*) (*Stb.* 2000, Nr. 497; turpmāk tekstā — “*Vb 2000*”) un apkārtraksts, kas arī tika izdots tajā pašā gadā attiecībā uz ārvalstniekiem (*Vreemdelingencirculaire 2000*, turpmāk tekstā — “2000. gada apkārtraksts”).
- 13 Ar *Vb 2000* un 2000. gada apkārtraksta spēkā stāšanos 2001. gada 1. aprīlī zaudēja spēku 1982. gadā veiktie grozījumi un tika no jauna ieviesti 1980. gada 1. decembrī paredzētie nosacījumi autonomas uzturēšanās atļaujas iegūšanai.
- 14 Tomēr tiem ārvalstniekiem, kuri uz laulību pamata pirms 2000. gada 11. decembra bija saņēmuši uzturēšanās atļauju, tika paredzēti pārejas noteikumi, pamatojoties uz *Vb 2000* 9.6. pantu. Saskaņā ar šiem noteikumiem gadījumā, ja ārvalstu pilsonim vismaz uz gadu un uz laulības, kas līdz tās šķiršanai ir ilgusi trīs gadus, pamata ir bijusi piešķirta uzturēšanās atļauja, šim ārvalstniekam var tikt piešķirta ar “algota darba meklēšanas un veikšanas” nosacījumu saistīta uzturēšanās atļauja.

Pamata lietas un prejudiciālais jautājums

Lieta Toprak (C-300/09)

- 15 F. Topraks, Turcijas pilsonis, 2001. gada 14. jūnijā apprecējās ar Nīderlandes pilsoni. 2002. gada 21. maijā viņš ieradās Nīderlandē ar pagaidu uzturēšanās atļauju, kas tika aizstāta ar termiņuzturēšanās atļauju ar norādi “lai uzturētos pie laulātā”, kuras derīguma termiņš tika pagarināts līdz 2006. gada 24. septembrim.
- 16 Laulība starp F. Topraku un viņa sievu faktiski tika izbeigta 2004. gada 12. aprīlī, t.i., mazāk nekā trīs gadus pēc tās noslēgšanas, un šķiršana tika pasludināta 2004. gada 30. decembrī, proti, trīs gadus pēc laulības noslēgšanas. No minētā izriet, ka laikā starp viņa ierašanās brīdi Nīderlandē un laulības faktiskās izbeigšanas datumu F. Topraks Nīderlandē pie savas laulātās draudzenes uzturējās mazāk nekā trīs gadus.
- 17 Pēc šķiršanās pasludināšanas F. Topraks iesniedza vairākus lūgumus, lai norāde “lai uzturētos pie laulātā” tiktu aizstāta ar norādi “lai strādātu algotu darbu” un lai tiktu pagarināta termiņuzturēšanās atļauja.
- 18 Atbildīgais ministrs noraidīja F. Topraka lūgumus, pamatojoties uz to, ka, sākot no viņa laulības faktiskās izbeigšanas datuma, viņš vairs neatbilst nosacījumam par uzturēšanos pie laulātās draudzenes. Turklāt, kaut arī viņš strādāja Nīderlandē, F. Topraks nebija pietiekami pierādījis, ka šajā datumā viņš bija izpildījis nosacījumus uzturēšanās atļaujas iegūšanai, lai strādātu algotu darbu, pamatojoties uz Lēmuma

Nr. 1/80 6. panta 1. punktu. It īpaši viņš nebija pierādījis ne to, ka vienu gadu ir strādājis pie viena un tā paša darba devēja, ne arī to, ka pēdējais minētais bija gatavs saglabāt šīs darba attiecības. Turklāt viņa algotais darbs nebija saistīts ne ar kādām būtiskām Nīderlandes Karalistes interesēm.

- 19 F. Topraks iesniedza “revīzijas” prasību *Staatssecretaris van Justitie*. Taču pēdējais minētais noraidīja šo prasību kā nepamatotu.
- 20 Pēc tam F. Topraks cēla prasību *Rechtbank's-Gravenhage* [Hāgas pirmās instances tiesā]. Šī tiesa uzskatīja, ka stingrākas politikas noteikšana attiecībā uz tādām personām kā F. Topraks pēc tam, kad šīs politikas noteikumi iepriekš tikuši atviegloti, ir uzskatāma par “jaunu ierobežojumu” Lēmuma Nr. 1/80 13. panta izpratnē. Rezultātā šī tiesa prasību apmierināja, atcēla lēmumu, ar kuru *Staatssecretaris van Justitie* bija noraidījis prasību, un izdeva rīkojumu pēdējam minētajam pieņemt jaunu lēmumu. *Staatssecretaris van Justitie* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Raad van State* [Valsts padomē].

Lieta Oguz (C-301/09)

- 21 I. Oguzs ir Turcijas pilsonis, kas ir bijis precējies ar Turcijas pilsoni, kurai ir uzturēšanās atļauja uz nenoteiktu laiku Nīderlandē. Viņu laulība tika noslēgta 2002. gada 12. augustā. Kad gadu pēc tam viņš ieradās Nīderlandē, viņš saņēma termiņuzturēšanās atļauju ar nosacījumu par “uzturēšanos pie laulātā”, kuras spēkā esamība tika pagarināta līdz 2009. gada augustam.

- 22 Laulība starp I. Oguzu un viņa sievu faktiski tika izbeigta 2005. gada 16. oktobrī, un šķiršana tika pasludināta 2006. gada 21. jūlijā, proti, abos gadījumos tas ir vairāk nekā trīs gadus pēc laulības noslēgšanas. Taču laikā starp viņa ierašanos Nīderlandē 2003. gadā un laulības faktiskās izbeigšanas datumu I. Oguzs Nīderlandē pie savas laulātās draudzenes uzturējās mazāk nekā trīs gadus.
- 23 2006. gada 12. aprīlī I. Oguzs prasīja, lai nosacījums viņa uzturēšanās atļaujas ar norādi “lai uzturētos pie laulātā” izsniegšanai tiktu aizstāts ar nosacījumu “lai strādātu algotu darbu”. No lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka I. Oguzs bija noslēdzis darba līgumu ar darba devēju par laiku posmu no 2004. gada 1. aprīļa līdz 1. oktobrim, ka viņš strādāja pie cita darba devēja, sākot no 2005. gada 16. oktobra, un ka, sākot no 2006. gada 1. februāra, viņu bija pieņēmis darbā trešais darba devējs.
- 24 Prasība grozīt I. Oguzas termiņuzturēšanās atļauju ar vairākiem atbildīgā ministra lēmumiem tika noraidīta, pamatojoties uz to, ka ar viņa laulības izbeigšanas brīdi viņš vairs neatbilst nosacījumam par “uzturēšanos pie laulātā”, kas bija nepieciešams, lai viņam piešķirtu uzturēšanās atļauju. Turklāt I. Oguzs nebija pietiekami pierādījis, ka viņš ir tiesīgs saņemt uzturēšanās atļauju algota darba veikšanai, pamatojoties uz Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktu. It īpaši viņš nebija pierādījis ne to, ka vienu gadu ir strādājis pie viena un tā paša darba devēja, ne arī to, ka pēdējais minētais bija gatavs saglabāt šīs darba attiecības. Turklāt viņa algotais darbs nebija saistīts ne ar kādām būtiskām Nīderlandes Karalistes interesēm.
- 25 I. Oguzs iesniedza “revīzijas” prasību *Staatssecretaris van Justitie*. Taču pēdējais minētais noraidīja šo prasību kā nepamatotu.

26 *Staatssecretaris van Justitie* it īpaši apgalvoja, ka I. Oguzs nav tiesīgs saņemt uzturēšanās atļauju saskaņā ar pārejas noteikumiem, kas ir balstīti uz *Vb 2000* 9.6. pantu, jo uzturēšanās atļauja viņam netika piešķirta pirms 2000. gada 11. decembra.

27 I. Oguzs cēla prasību *Rechtbank's Gravenhage*. Šī tiesa uzskatīja, ka *Staatssecretaris van Justitie* kļūdaini ir pamatojies uz minēto *Vb 2000* 9.6. pantu un ka tādējādi I. Oguzam būtu jāpiemēro kopš 1983. gada īstenotā politika. Tā apmierināja I. Oguzas prasību, uzskatot, ka stingrāka režīma piemērošana, kuru attiecībā uz viņu bija veicis *Staatssecretaris van Justitie* pēc tam, kad šis režīms iepriekš ticis atvieglots attiecībā uz Turcijas pilsoņiem, ir uzskatāma par “jaunu ierobežojumu” pretrunā Lēmuma Nr. 1/80 13. pantam. Rezultātā šī tiesa atcēla *Staatssecretaris van Justitie* lēmumus un izdeva rīkojumu pēdējam minētajam pieņemt jaunu lēmumu. *Staatssecretaris van Justitie* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Raad van State*.

Prejudiciālais jautājums

28 Šādos apstākļos *Raad van State* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai katrā lietā šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Lēmuma Nr. 1/80 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par jaunu ierobežojumu šī panta izpratnē ir jāuzskata stingrāku noteikumu noteikšana pēc 1980. gada 1. decembra ieviestā normā, kurā bija paredzēta 1980. gada 1. decembrī piemērojamās normas noteikumu atvieglošana, ja šī stingrāku noteikumu noteikšana nav uzskatāma par negatīvu salīdzinājumā ar normu, kas bija spēkā 1980. gada 1. decembrī?”

- 29 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2009. gada 2. oktobra rīkojumu lietas C-300/09 un C-301/09 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālo jautājumu

Sākotnējais apsvērums

- 30 Vispirms jāteic, ka Lēmuma Nr. 1/80 13. pants var tikt piemērots noteikumiem, kas ir ietverti ne tikai tiesību un normatīvajos aktos, bet arī apkārtrakstā, kurā ir precizēts veids, kādā attiecīgā valdība vēlas piemērot likumu.
- 31 Šis 13. pants faktiski attiecas uz dalībvalstu ieviestajiem ierobežojumiem, neprecizējot akta, ar kuru tiek ieviesti šādi ierobežojumi, raksturu.
- 32 2008. gada 10. aprīļa spriedumā lietā C-398/06 Komisija/Nīderlande Tiesa izvērtēja apkārtraksta attiecībā uz ārvalstniekiem, kas ir līdzīgs apkārtrakstam pamata lietā, likumību, ņemot vērā Savienības atvasinātās tiesības attiecībā uz personu brīvu pārvietošanos. Tā atzina, ka minētais apkārtraksts ir pretrunā šīm tiesībām.
- 33 Ir skaidrs, ka 1982. gada apkārtraksts un 2000. gada apkārtraksts, tāpat kā apkārtraksts lietā, kurā tika taisīts minētais spriedums lietā Komisija/Nīderlande, ietekmē attiecīgos ārvalstniekus, tostarp Turcijas pilsoņus.

- 34 No minētā izriet, ka Lēmuma Nr. 1/80 13. pantu var piemērot šāda apkārtraksta noteikumiem.

Tiesas atbilde

- 35 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā attiecībā uz valsts tiesību normu, kurā paredzēta kārtība, kādā darba ņēmēji no Turcijas, tādi kā F. Topraks un I. Oguzs, saņem uzturēšanās atļauju, vaicā, vai Lēmuma Nr. 1/80 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par "jaunu ierobežojumu" šī panta izpratnē ir uzskatāma stingrāku noteikumu noteikšana pēc 1980. gada 1. decembra ieviestā normā, kurā bija paredzēta 1980. gada 1. decembrī piemērojamās normas noteikumu atvieglošana, pat ja šī stingrāku noteikumu noteikšana nepasliktina šādas atļaujas iegūšanas nosacījumus salīdzinājumā ar nosacījumiem, kas izriet no 1980. gada 1. decembrī spēkā esošās normas.
- 36 Tādējādi *Raad van State* uzdotais jautājums būtībā attiecas uz atbilstoša datuma noteikšanu, lai analizētu jauna ierobežojuma esamību Lēmuma Nr. 1/80 13. panta izpratnē.
- 37 Kaut arī Nīderlandes valdība neapstrīd, ka F. Topraks un I. Oguzs ir strādājuši Nīderlandē, tomēr tā apgalvo, ka uz šo jautājumu nav jāatbild, jo Lēmuma Nr. 1/80 13. pants neesot piemērojams šajā lietā, jo režīms pamata lietā attiecas nevis uz darba ņēmēju no Turcijas pieejas nodarbinātībai nosacījumiem, bet gan uz ārvalstu laulāto tiesībām uz ģimenes apvienošanas.

- 38 Vajadzības gadījumā šis iebildums ir jāizvērtē, pirms tiek sniegta atbilde uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu.
- 39 Nīderlandes valdība apgalvo, ka pēc trīs gadu laulības un tikpat ilgas uzturēšanās Nīderlandē, kas tikusi piešķirta uz šīs laulības pamata, ārvalstu pilsonim principā ir autonomas uzturēšanās tiesības, nepastāvot nosacījumiem par uzturēšanos pie laulātā. Tomēr gadījumā, ja vajadzība apvienot ģimeni ir zudusi pirms šī trīs gadu termiņa izbeigšanās sakarā ar laulības izbeigšanos, principā izbeidzoties arī uzturēšanās tiesības. Šis režīms neattiecoties uz darbaņēmējiem, un tāpēc Lēmuma Nr. 1/80 13. pants neesot piemērojams. Runājot par ārvalstniekiem ar Turcijas pilsonību, — tā kā laulība ir izbeigta šo trīs gadu laikā, viņiem neesot uzturēšanās tiesību saskaņā ar attiecīgo režīmu un viņi šādas tiesības varot iegūt tikai saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. pantu, ja viņi atbilst šajā pantā paredzētajam nosacījumam par likumīgu nodarbinātību pie viena un tā paša darba devēja.
- 40 Šajā ziņā ir taisnība, ka minētais režīms neattiecas tieši uz ārvalstu darbaņēmējiem, bet attiecas uz ārvalstu pilsoņiem, kas ir salaulājušies ar personām, kurām ir uzturēšanās tiesības Nīderlandē uz nenoteiktu laiku.
- 41 Taču šāds režīms, precizējot autonomu uzturēšanās atļauju piešķiršanas nosacījumus, kas nav saistīti ar dzīvošanu pie laulātā, var ietekmēt ārvalstu darbaņēmējus, it īpaši darbaņēmējus no Turcijas.
- 42 No lietas materiāliem būtībā izriet, ka darbaņēmēju no Turcijas, kas ir precējušies ar personām, kurām ir uzturēšanās tiesības Nīderlandē uz nenoteiktu laiku, it īpaši Nīderlandes pilsoņiem, situācija attiecībā uz šādas atļaujas piešķiršanu ir mainījusies, sākot no 2001. gada 1. aprīļa. Kopš šī datuma un pretēji situācijai, kāda pastāvēja no

1983. gada 1. februāra, uz šiem darba ņēmējiem no jauna attiecas nosacījums par dzīvošanu šajā dalībvalstī trīs gadus pie laulātā.

- 43 Tiesa jau ir lēmusi par izmaiņām attiecībā uz uzturēšanās atļauju piešķiršanas nosacījumiem Turcijas pilsoņiem, ņemot vērā “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikumus, kas ir ietverti Papildu protokola 41. panta 1. punktā un Lēmuma Nr. 1/80 13. pantā. Tā ir atzinusi, ka tāda pienākuma ieviešana, kāds nepastāvēja laikā, kad stājās spēkā papildprotokols, un kurā paredzēts, ka ir jābūt vīzai, lai Vācijā varētu sniegt noteiktus pakalpojumus, ir uzskatāma par “jaunu ierobežojumu” Papildu protokola 41. panta 1. punkta izpratnē (2009. gada 19. februāra spriedums lietā *C-228/06 Soysal un Savatli*, Krājums, I-1031. lpp., 57. punkts). Tāpat Tiesa ir atzinusi, ka nodevas ieviešana tādas summas apmērā, kas nav samērīga salīdzinājumā ar summām, kādas tiek piemērotas dalībvalsts pilsoņiem, lai piešķirtu uzturēšanās atļauju, ir uzskatāma par ierobežojumu, kas ar Lēmuma Nr. 1/80 13. pantu ir aizliegts (2009. gada 17. septembra spriedums lietā *C-242/06 Sahin*, Krājums, I-8465. lpp., 74. punkts).
- 44 Arī izskatāmajās lietās Nīderlandes režīms pamata lietā nozīmē izmaiņas noteiktu uzturēšanās atļauju piešķiršanas nosacījumos. Tiktāl, ciktāl šādas izmaiņas ietekmē tādu darba ņēmēju no Turcijas kā F. Topraks un I. Oguzs situāciju, ir jāuzskata, ka šāds režīms ietilpst Lēmuma Nr. 1/80 13. panta piemērošanas jomā.
- 45 Fakts, ka attiecīgie darba ņēmēji vēl nav iekļāvušies Nīderlandes darba tirgū, jo tie neatbilst Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, nav uzskatāms ne par kādu šķērslī minētā 13. panta piemērošanai. Tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka Lēmuma Nr. 1/80 13. pantā ietvertā “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikuma mērķis nav aizsargāt Turcijas pilsoņus, kas jau ir integrējušies dalībvalsts darba tirgū, — tas ir paredzēts piemērošanai tieši attiecībā uz tādiem Turcijas pilsoņiem, kuri vēl nav ieguvuši tiesības nodarbinātības jomā un līdz ar to arī uzturēšanās tiesības saskaņā ar šī lēmuma 6. panta 1. punktu (skat. 2003. gada 21. oktobra spriedumu

apvienotajās lietās C-317 un C-369/01 *Abatay u.c., Recueil*, I-12301. lpp., 83. punkts, kā arī 2010. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-92/07 *Komisija/Nīderlande, Krājums, I-3683. lpp., 45. punkts*).

- 46 Tāpēc Nīderlandes valdības arguments, saskaņā ar kuru Lēmuma Nr. 1/80 13. pants neesot piemērojams režīmam pamata lietā, ir jānoraida, jo šajā pantā ir noteikti nevis nosacījumi darba ņēmēju no Turcijas piekļuvei nodarbinātībai, bet gan ārvalstu laulāto tiesības ģimenes apvienošanās jomā.
- 47 Tāpēc ir jāizvērtē datums, kāds ir jāņem vērā, lai analizētu “jauna ierobežojuma” esamību Lēmuma Nr. 1/80 13. panta izpratnē.
- 48 Nīderlandes, Dānijas un Vācijas valdības uzskata, ka 1980. gada 1. decembris ir vienīgais datums, kas ir atbilstošs, lai pārbaudītu, vai konkrētais likums vai politika pasliktina darba ņēmēju no Turcijas situāciju. Jebkādas vēlākas izmaiņas, kas ir labvēlīgākas šiem darba ņēmējiem, nav jāņem vērā.
- 49 Jāteic, ka, tā kā Lēmuma Nr. 1/80 13. panta formulējumā nav norādīts nekāds konkrēts datums, no kura ir piemērojams “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikums, “jaunu ierobežojumu” esamība šī panta izpratnē var tikt izvērtēta attiecībā uz datumu, kad stājās spēkā teksts, kurā tas ir ietverts, šajā gadījumā — Lēmuma Nr. 1/80 spēkā stāšanās datumu. Turklāt Tiesa jau vairākkārt ir atsaukusies uz šo atskaites punktu. Tā iepriekš minētā 2010. gada 29. aprīļa sprieduma lietā *Komisija/Nīderlande* 49. punktā Tiesa atzina, ka Lēmuma Nr. 1/80 13. pants nepieļauj, ka Nīderlandes tiesību aktos, skatot no Lēmuma Nr. 1/80 spēkā stāšanās brīža Nīderlandē, tiek ieviesti jebkādi jauni ierobežojumi darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai (skat. arī un it īpaši iepriekš

minētos spriedumus apvienotajās lietās *Abatay* u.c., 74. punkts, kā arī lietā *Sahin*, 63. punkts; pēc analogijas attiecībā uz Papildu protokola 41. panta 1. punktā ietverto “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikumu skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Abatay* u.c., 66. punkts, kā arī lietā *Soysal* un *Savatli*, 47. punkts).

- 50 Tomēr no minētā neizriet, ka šis ir vienīgais atbilstošais datums.
- 51 Lai noteiktu jēdziena “jauni ierobežojumi” piemērojamību, ir jāatsaucas uz Lēmuma Nr. 1/80 13. panta mērķi.
- 52 Iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Abatay* u.c. 72. punktā Tiesa atzina, ka Lēmuma Nr. 1/80 13. pantā un Papildu protokola 41. panta 1. punktā ietvertajiem “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikumiem ir identisks mērķis, proti, radīt nosacījumus, kas ir labvēlīgi attiecīgi darba ņēmēju brīvas pārvietošanās, uzņēmējdarbības tiesību un pakalpojumu sniegšanas brīvības pakāpeniskai ieviešanai, aizliedzot valsts iestādēm ieviest jaunus šķēršļus minētajām brīvībām, lai nesarežģītu šo brīvību pakāpenisku īstenošanu starp dalībvalstīm un Turcijas Republiku.
- 53 2007. gada 20. septembra spriedumā lietā *C-16/05 Tum un Dari* (Krājums, I-7415. lpp., 61. punkts) Tiesa attiecībā uz Papildu protokola 41. panta 1. punktu ir piebildusi, ka tā mērķis ir radīt labvēlīgus apstākļus pakāpeniskai brīvības veikt uzņēmējdarbību ieviešanai, pilnībā aizliedzot valsts iestādēm radīt jebkādu jaunu šķērslī šīs brīvības izmantošanai, pastiprinot attiecīgajā datumā pastāvošos nosacījumus.

- 54 Ņemot vērā Papildu protokola 41. panta un Lēmuma Nr. 1/80 13. panta kopīgo interpretāciju attiecībā uz izvirzīto mērķi, jāuzskata, ka šajā 13. pantā ietvertā “atturēšanās no jebkādas darbības” pienākuma piemērojamība pēc analogijas attiecas uz ikvienu jaunu šķērslī darba ņēmēju brīvas pārvietošanās īstenošanai, kas ietver attiecīgajā datumā pastāvošo nosacījumu pastiprināšanu.
- 55 Tāpēc ir svarīgi nodrošināt, lai dalībvalstis nenovirzītos no izvirzītā mērķa, grozot noteikumus, kurus tās ir pieņēmušas darba ņēmēju no Turcijas brīvas pārvietošanās labā pēc Lēmuma Nr. 1/80 spēkā stāšanās to teritorijā.
- 56 No minētā izriet, ka tādos gadījumos kā pamata lietās atbilstošais datums, sākot no kura ir jānovērtē, vai jaunu noteikumu ieviešana rada “jaunus ierobežojumus”, ir datums, kurā šie noteikumi tika pieņemti.
- 57 Šāda interpretācija ir saskaņā ar norādēm, kādas Tiesa ir pieņēmusi, lai interpretētu “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikumus citās Savienības tiesību jomās, it īpaši tiesību iekasēt pievienotās vērtības nodokli jomā, kas ir paredzēta Padomes 1977. gada 17. maija Sestajā direktīvā 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem — Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze (OV L 145, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Sestā direktīva”), un kapitāla brīvas aprites jomā.
- 58 Attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli Tiesa ir atzinusi, ka ar valsts tiesību normām tiek pārkāpts Sestās direktīvas 17. panta 6. punktā paredzētais “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikums, ja to rezultātā pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās tiek plašināta pastāvošo izņēmumu piemērošanas joma, tādējādi attālinoties no minētās

direktīvas mērķa. Tiesa ir precizējusi, ka tas pats attiecas arī uz ikvienu tādu grozījumu pēc Sestās direktīvas stāšanās spēkā, kas paplašina tieši pirms minētā grozījuma piemērojamās izslēgšanas jomu. Šajā ziņā ir maza nozīme tam, ka grozījumi nepaplašina izņēmumu piemērošanas jomu, kāda tā bija šīs direktīvas spēkā stāšanās brīdī (skat. 2001. gada 14. jūnija spriedumu lietā C-40/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-4539. lpp., 17.–19. punkts).

59 Tiesa analogiski ir lēmusi attiecībā uz EKL 57. panta 1. punktā paredzēto izņēmumu kapitāla brīvas aprites jomā, kas ļauj atstāt spēkā ierobežojumus kapitāla aprītei uz un no trešajām valstīm, kādi valsts tiesību sistēmā pastāvēja 1993. gada 31. decembrī. Tā uzskatīja, ka ierobežojuma jēdziens, kāds pastāv minētajā pantā norādītajā datumā, proti, 1993. gada 31. decembrī, nozīmē, ka tiesību normām, kurās ietilpst attiecīgais ierobežojums, kopš šā datuma nepārtraukti bija jābūt attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmas daļai. Tā piebilda, ka, ja tas būtu citādi, dalībvalsts jebkurā brīdī varētu kapitāla aprītei uz trešajām valstīm vai no tām no jauna ieviest ierobežojumus, kuri valsts tiesību sistēmā pastāvēja 1993. gada 31. decembrī, bet netika saglabāti. Tādējādi Tiesa secināja, ka ierobežojums neattiecas uz normu, ar kuru no jauna tiek ieviests ierobežojums, kas, atceļot agrāko tiesību aktu, vairs nepastāv (2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-101/05 *A*, Krājums, I-11531. lpp., 48. un 49. punkts).

60 Tādējādi ir jāuzskata, ka, pieņemot noteikumus, kuros paredzēti stingrāki nosacījumi, kādi piemērojami darba ņēmējiem no Turcijas, lai saņemtu uzturēšanās atļauju, salīdzinājumā ar nosacījumiem, kādi viņiem bija agrāk piemērojami saskaņā ar noteikumiem, kas tikuši pieņemti kopš Lēmuma Nr. 1/80 spēkā stāšanās attiecīgajā teritorijā, dalībvalsts ievieš “jaunus ierobežojumus” šī lēmuma 13. panta izpratnē.

61 Tādos gadījumos kā pamata lietās valsts tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā 1982. gada apkārtrakstu, 2000. gada apkārtraksts darba ņēmējiem no Turcijas sarežģī autonomas

uzturēšanās atļaujas iegūšanu un vai F. Topraks un I. Oguzs atbilst 1982. gada apkārtrakstā paredzētajiem nosacījumiem. Ja šādu atļauju ir grūtāk iegūt, piemērojot 2000. gada apkārtrakstu, tad tas ir uzskatāms par “jaunu ierobežojumu” Lēmuma Nr. 1/80 13. panta izpratnē, pat ja ar šo apkārtrakstu tikai atkārtoti ieviesti noteikumi, kādi pastāvēja Nīderlandes tiesību aktos 1980. gada 1. decembrī.

- ⁶² Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka tādos apstākļos, kādi ir pamata lietā attiecībā uz valsts tiesību normu par kārtību, kādā darba ņēmēji no Turcijas iegūst uzturēšanās atļauju, Lēmuma Nr. 1/80 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par “jaunu ierobežojumu” šī panta izpratnē ir uzskatāma stingrāku noteikumu noteikšana pēc 1980. gada 1. decembra ieviestā normā, kurā paredzēta 1980. gada 1. decembrī piemērojamās normas noteikumu atvieglošana, pat ja šī stingrāku noteikumu noteikšana nepasliktina šādas atļaujas iegūšanas nosacījumus salīdzinājumā ar nosacījumiem, kas izriet no 1980. gada 1. decembrī spēkā esošās normas, un tas ir jāvērtē valsts tiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- ⁶³ Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospiež:

Tādos apstākļos, kādi ir pamata lietā attiecībā uz valsts tiesību normu par kārtību, kādā darba ņēmēji no Turcijas iegūst uzturēšanās atļauju, 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas izveidi, kuru pieņēmusi Asociācijas padome, kas tika nodibināta ar līgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas Kopienu un Turciju, 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par “jaunu ierobežojumu” šī panta izpratnē ir uzskatāma stingrāku noteikumu noteikšana pēc 1980. gada 1. decembra ieviestā normā, kurā paredzēta 1980. gada 1. decembrī piemērojamās normas noteikumu atvieglošana, pat ja šī stingrāku noteikumu noteikšana nepasliktina šādas atļaujas iegūšanas nosacījumus salīdzinājumā ar nosacījumiem, kas izriet no 1980. gada 1. decembrī spēkā esošās normas, kas ir jāizvērtē valsts tiesai.

[Paraksti]